

Gulyás Sándor: Egy kistelepülés közösségek képekben - közösségi kiállítás

Bevezetés

A közösségi kiállítás értelmezéséhez Arapovics és Vercseg (2017) által szerkesztett közösségfejlesztési útmutatót vettük alapul. Ennek mentén a közösségi kiállítást a lakosság megszólításának és bevonásának egy lehetséges módjaként értelmezzük, azaz aközösségi kiállítás „a közös belefeledkezés, az elköteleződés örömeinek megélése a közösségben, olyan pozitív energiák mozgósítása a közös cél érdekében, amely elősegíti a mélyebb önismeretet, lehetővé teszi az önkép megváltozását, és a közösség és az egyén képességeinek és készségeinek állapotáról ad közvetlen visszajelzést” (uo.:38).

Munkánkban egy kulturális közösségfejlesztéshez kötődő akciót mutatunk be, melyben a közösséghez való tartozás, a kulturális értékek tudatosítása és átörökítése jelenik meg a helyi lakosok aktív részvételével, együttműködésével (Arapovics 2016). Juhász és Szabó (2016: 200) kulturális tanulásként értelmezi a kultúra széleskörű eszközrendszere által megvalósuló nonformális és informális tanulási alkalmakat, amely különböző módon az egyén egész életét végigkísérheti. A GRALE III. (Global Report on Adult Learning and Education; UNESCO Institute for Lifelong Learning) jelentés többek között a felnőttkori tanulás egyik kulcsterületként azonosítja az aktív állampolgárság támogatását, mely magában foglalja többek között a szabad tanulást és a közösségi tanulást is (UNESCO 2016) (vö. Oszlanczi és Simándi 2013).

A közösségi akciókat a nevezett útmutatóban (lásd Arapovics és Vercseg 2017) kettős értelemben használják. Részből olyan közösségi tevékenységet értenek alatta, amely egyetlen módszer alkalmazásával kíván egyetlen célt elérni, és akciónak tekintik azt a tevékenységet is, amelynek hatása összetettebb. Egy közösségi kiállítás esetében például a hatás a helyi részvétel fokozódásában, a közösségi identitás erősödésében, illetve új kommunikációs helyzetek teremtődésében is megfogható lehet.

A település bemutatása

Acsa 1500 lelket számláló Pest megyei község, Nógrád megye határán, a Galga mente tájegység részeként. A településen folyik keresztül a Galga patak, és itt vezet át az Aszódot Balassagyarmattal összekötő vasútvonal és közút. Az itt élő emberek részben gazdálkodással foglalkoznak, de megtalálhatók különböző ipari vállalkozások is. Az emberek jó része ingázik, a közeli településeken végzi napi munkáját, illetve Vácon és Budapesten is dolgoznak. A településen található általános iskola, művelődési ház és egy korszerű tanuszoda, melyet a helyi és közeli települések kisiskolásai használnak úszástanulásra, de a felnőttek is szívesen töltik itt szabadidejüket. A faluban forgatták 2015-ben a nagysikerű, Brazilok című filmet.

A folyamat bemutatása

A közösségfejlesztésnek számos módozatát ismerjük és sok olyan módszer van, melynek során egy közösség összekovácsolódhat, egymásra találhat.

A fotók elkészítésének kezdetén még nem látszott, hogy maga a folyamat, amíg a képanyag elkészül, illetve a kiállítás és annak megnyitója hogyan és milyen mélységben mozgatja majd meg a helyi embereket.

Előzménynek tekinthető, hogy 2015 tavaszán Acsán egy helytörténeti könyv kiadását tervezték. A szerző akkor már néhány éve fényképezte a Galga mentét, és számos fotó örököltette meg Acsát. Ezek a képek elsősorban a településről és annak környezetéről készült képek voltak, melyek közül többet felajánlott a szerző a helytörténeti könyv illusztrálására. A könyvbe végül nem kerültek be képek, azonban Mekis Ádám helyi evangélikus esperes –Acsáért Alapítvány elnöke - felajánlotta egy fotókiállítás lehetőségét. A kiállítás lehetőségét Szekeres Rezső polgármester is támogatta. A cél egy karkép készítése volt a 21. század egy kis magyar településéről, bemutatva az itt élő emberek életét: hétköznapijokban, munkájuk során, szabadidejükben, ünnepnapjaikon, azaz egy olyan anyag elkészítése, amely az utókor számára megőrzi a település jelenlegi életét, értékeit.

Itt indult el valójában az a folyamat, amely a közösségi kiállítás megrendezéséhez vezetett. Új mozgások keletkeztek a falu életében, hiszen a fényképezés híre terjedt, egyre többen tudtak róla, az emberek érdeklődtek, sőt voltak, akik ajánlottak is másokat. Kézzel fogható volt a pozitív érzelmi viszonyulás a közös üggyhöz és egymáshoz.

A községben már korábban megismert emberek képezték azt a magot, akik megkerestek, javasoltak olyanokat, akiket érdekesnek, vállalkozó kedvűnek tartottak. Ebben az értelemben a közösség mozgásba lendült, hiszen elindult egy közös gondolkodás, munkálkodás a cél megvalósítása érdekében. Nem voltak különösebb szempontok és nem voltak megkülönböztetések sem. (Aki szertett volna, csatlakozhatott. Marcsa néni, Miska bácsi, Pali bácsi, Erzsi néni, Czalbort doktor, Radics Sándor a „Gazda” és a többiek nagy lelkesedéssel csatlakoztak). A faluhoz, a közösséghez tartozás egyben a részvételt is jelentette, egyre többen szinte „kötelezőnek” is érezték a részvételüket.)

A kiállítás képanyagának készítését találkozások, beszélgetések, közös gondolkodás, közös alkotás, lelkesedés, aktivitás jellemezték. Megfigyelhető volt az, hogy az emberek nagyra értékelték azt, hogy valakit érdekel az ő létük, a hétköznapijok, a napi tevékenységeik, sokszor a számukra már rutinszerű egyszerű, megszokott tevékenységek. Örömmel mutatták meg tudásukat,

tapasztalatukat. Meséltek az életükről, a falu életéről, a közelmúltról és a régi időről egyaránt. A szerző a munka során örömmel vett részt ebben a közösségépítő folyamatban. Szokásokat, hagyományokat ismert meg, ízeiket, szagokat, illatokat fedezett fel.

A közösségépítő folyamat a kiállítás megnyitóján emelkedett a csúcspontjára, mivel az aktív, cselekvő közösség egy valódi ünnepet varázsolt 2017. szeptember 30-án az acsai Művelődési Házba.

Nagy figyelemmel és odaadással szervezték a helyiek a megnyitó ünnepséget. Ugyanis az eseményt, mint ahogy a meghívón is nevezték, ünnepségnek nyilvánították. Minden – a kiállított képeken szereplő – lakost személyesen hívtunk meg, de minden acsai címre is ment ki meghívólevél.

A képek falakra való felhelyezését azokra a segítkezőkre bíztuk, akik önként vállalták a kiállítás berendezését. Olyan sorrendben tették a falakra a képeket, ahogy ők szerették volna.

Számítások szerint mintegy 120 fő gyűlt össze, amikor Mekis Ádám helyi evangélikus esperes és Szekeres Rezső polgármester megnyitotta a kiállítást.

Énekek és harmonikaszó töltötte be a termet, hullámozott az öröm, a jókedv és szeretettel szólították meg egymást az acsaiak, kapcsolódtak bele a beszélgetésekbe a meghívott vendégek is. Megítélésünk szerint az ünnepség a közösségi kiállítás azon célját is elérte, miszerint „a közösség számára releváns téma a bemutatással elemelkedik a hétköznapi valóságtól, absztrahálódik, illetve a személyes bevonódás eredményeként reflexív közösségi tudat konstruálódik” (Arapovics és Vercseg 2017:38)

A kiállítás megnyitója jelentős közösségi kulturális eseményként maradt meg résztvevők életében, amelyről a mai napig beszélgetnek, szívesen emlékeznek vissza. A helyi lakosság minden tagja érintetté vált valamilyen módon: a fotóanyag összeállításában, a kiállítás kivitelezésében, vagy a kiállítás befogadásán keresztül.

Az elkészült anyagot egyfajta „tankatalógusnak” is tekinthetjük azáltal, hogy bemutat foglalkozásokat, tevékenységeket, tárgyi eszközöket, amelyek ismertetik, közzéteszik az itt élő emberek tudását, szakmáját, azt, amihez értenek. (vö. Simándi 2017) A kiállítás megnyitásakor ugyanis azt tapasztaltuk, hogy egyesek a kiállított képekből szereztek tudomást egymás tevékenységeiről és fejezték ki az érdeklődésüket, lelkesedésüket embertársaik iránt.

A kiállítás három hétig volt látható, a zárás után sem merültek feledésbe a képek. A képanyag - a szerzői jog megtartása mellett - a falunak került adományozásra, és a tervek szerint a képek állandó kiállításként a Polgármesteri Hivatal folyosóinak falait díszítik.

Zárszó

Írásunkban egy kulturális közösségfejlesztéshez kötődő akciót jelenítettünk meg, hiszen a kiállítás mozgatórugóját a közösség és annak létező kulturális értékei, illetve azok feltárása, tudatosítása, mozgásba hozása, megújítása és átörökítése képezte a helyi lakosok aktív részvételével, együttműködésével (Arapovics 2016). A képanyag megmozgatta az egész falut, beleértve minden résztvevőt a megörökített emberektől kezdve, az anyag elkészítését segítő helyieken keresztül, sőt magát a szerzőt is. Mert valamennyire a szerző is Acsaivá lett...

A kiállítás üzenete nem maradt Acsa határain belül, hiszen egy közeli, másik Galga menti településen, Ikladon már elkezdődött egy hasonló kiállítás anyagának elkészítése, támaszkodván az acsai tapasztalatokra és élményekre.

Felhasznált irodalom:

- Arapovics Mária (2016): A közösségfejlesztés alapfogalmai és a kulturális közösségfejlesztés paradigmái. In: Kulturális Szemle 2. szám 36-53. p.
- Arapovics Mária – Vercseg Ilona (szerk) (2017): Községfejlesztés módszertani útmutató. Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. Országos Széchényi Könyvtár
- Juhász Erika – Szabó József (2016): Kulturális tanulás: a tanulás új dimenziója. In: Educatio 2. szám. 198-209. p
- Oszlanczi Tímea – Simándi Szilvia. (2013): Rechtlicher Hintergrund des lebenslangen Lernens In: Viola Tamasova (szerk.) Quality in the Context of Adult Education and Lifelong Education. 233 p. Dubnica nad Váhom: Dubnica Technological Institute. 69-77. p.
- Simándi Szilvia (2017): A tanulókörök mint a felnőttkori művelődés lehetséges színterei, módszertani vetületei. In: Kulturális Szemle. 7. szám. 56-64. p.
- UNESCO Institute for Lifelong Learning (2016): The third Global Report on Adult Learning and Education (GRALE III.) / A harmadik Globális Jelentés a Felnőttkori tanulásról és a felnőttoktatásról (GRALE III.) <http://www.uil.unesco.org/system/files/grale-3-executive-summary.pdf> (letöltés dátuma: 2018. március 3.)